

N:o 2.

Af Herr **Cavallin**: *Angående ändringar i gällande Bevillningsförordning.*

Vid betraktande af den grund hvarpå nu gällande bevillningsförordning är fotad kan med skäl anmärkas, att denna grund besvärás af en lutning åt godtycket för att icke säga åt den kommunism, hvarför man eljest hyser en berättigad fruktan, ty det lærer icke kunna bestridas att det är fliten och sparsamheten, som beskattas till fördel för deras motsatser! Om sådant i alla tider i viss mån egt rum, så kan det likväl ifrågasättas om det icke är ett stort fel att på en sådan lära hafva i vårt land byggt grunden för uttaxeringar af icke allenast en del af statsutgifterna utan, hvad mera är, af de nu mera mycket betydliga skatterna till kommunerna. Så länge inkomstkatten endast afser att fylla en tillfällig mindre brist i landets budget, att dermed belägga dem som eljest icke skulle hafva någon direkt skatt att betala, så länge må den ega sitt berättigande, men likväl endast under förutsättning, att den tillämpas på alla samhällets medlemmar lika utan åtskilnad till deras yrke. Det är just detta som i vårt land icke sker, i det alla landets jordbruksidkande invånare äro fullkomligt befriade från utgörande af bevillning, hvar och en å inkomsten af det arbete hvaraf han lefver och bildar sig besparingar.

Utóm detta stora grundfel lider vår nuvarande bevillningsförordning af andra ganska allvarsamma sådana. Om man nemligen äfven kunde tänka sig, att det stode i taxeringsmyndigheternas, ej mindre än i den taxerades,

makt att noggrant angifva årsbehållningen af dennes yrke, komma ändock temligen orimliga resultat att framgå af bevillningsförordningens noggranna tillämpning derutinnan, att det mycket ofta händer, att den verkligt förmögne enskilde medborgaren liksom det med ett stort eget kapital arbetande bolaget icke lagligen kan beskattas icke ens så mycket som daglönaren med 400 kronors årsinkomst, detta endast af det skäl, att denne enskilde eller detta bolaget under året på sin rörelse icke förtjenat något, utan i stället gjort en större eller mindre förlust, någonting som ju rätt ofta inträffar och hvilket förhållande, under de periodiskt återkommande dåliga tiderna för industrien och handeln, naturligtvis är egnadt att framkalla omhvälfningar uti såväl beskattningen till staten som i ännu mycket högre grad uti den till kommunen, och hvilket omöjliggör vinnandet af den stabilitet, hvilken för all beskattning bör vara eftersträfvansvärd, och förutan hvilken hvarje beskattning aldrig hos de skattdragande skall vinna någon tilltro på rättvisa.

Det finnes dertill en, enligt min åsigt, ännu betänkligare sida af vår bevillningsförordning, den nemligen att dess tillämpning ställer den skattdragande under ett slags bikt, som alltid måste blifva förhatlig och om möjligt skall i stort framkalla en bristande sanningskärlek icke allenast bland dem som icke vilja uppgifva hela beloppet af sina årsinkomster utan kanske lika mycket bland dem som för sin kredits och sitt anseendes skull icke våga öppet förklara och visa att de förtjenat litet eller intet.

Då man gör sig reda för den verkliga obetydliga del som jordbruksfastigheter betala uti bevillningen (för 1877 *Kronor 569,146 90 öre* af *Kronor 4,177,844: 44 öre* eller af *Kronor 3,275,498: 50 öre*, då 1:sta och 3:dje artiklarnes bevillning frånräknas) och att numera nästan alla kommunens och församlingens utgifter uttaxeras efter fyrk, torde det kunna ifrågasättas, huruvida icke det närvarande trycket af kommunalbeskattningen på landet, der nu vår stora industri i allmänhet är bofast, småningom till än högre grad uppdrifvet, skall på ett betänkligt sätt hämma vår ekonomiska utveckling. Jag vågar uttala den åsigten, att vårt lands industri, handel, sjöfart, rörliga kapital i penningar och sådant kapital i form af andens och armens arbetskraft — i verkligheten landets must och mærg lika så mycket som vår s. k. modernäring och egandet af fastigheter — icke synnerligen länge härefter skall söka att förskaffa gehör åt sina berättigade fordringar, om sådant icke sjelfmant gifves dem, eller, om detta hvarken på det ena eller andra sättet kan vinnas, dels komma att lysa

genom sin frånvaro eller illa fylla sina viktiga uppgifter till landets förkofran. Det rörliga kapitalet, vare sig under den ena eller andra formen, låter nemligen icke tåligt förtrycka sig i det land, som är nog kortsynt att tro sig kunna stifta hårda lagar för detsamma; det bör fastmera erkännas vara för hvarje land en gäst, för hvilken trefnad i landet bör på det omsorgsfullaste sörjas, och för min del påyrkar jag för den skull att industrien och det rörliga kapitalet icke, i strid med traditionerna i vårt land från förra tider, göras till lastdragare för en alltför betydlig del af statens och, inom många kommuner, för största delen af de kommunala skatterna. Detta är så mycket mera betänkligt i vårt land numera, då man besinnar, att industrien och det rörliga kapitalet egentligen äro målsmännen för den i vårt land talrika, icke bofasta arbetarebefolkningen, och att det tryck som i första hand utöfvas på industrien och det rörliga kapitalet omedelbart träffar just denna arbetarebefolkning, som till största delen icke eger någon politisk rösträtt och sålunda icke kan göra sin röst hörd. Oberättigad att deltaga i det politiska lifvet har en hemlös arbetare med t. ex. 600 kronors årsinkomst att till staten i bevillning erlägga *dubbelt så mycket* och till den kommun, der han, kanske blott för ett enda år, är skattskrifven, *lika mycket* som egaren af en till 5,000 kronors värde taxerad jordegendom; jordegaren betalar till staten 1 proc. bevillning på endast 3 proc. ränta af sitt i fastigheten nedlagda kapital, *men ingenting för frukten af sitt arbete och för allt det kapital han eger uti inventarier och förlagskapital för gårdsbruket*. Detta allt hindrar icke att denne arbetare, under den korta tid han möjligen är medlem af en kommun, får vara med om att uppföra en mängd byggnader för kommunens och församlingens behof, ja till och med, efter hvad erfarenheten visat, om deltagandet uti för kommunen af intresse varande jernvägsanläggningar; allt saker som i grunden endast bidraga att höja värdet af jordegarens egendom.

Med skäl kan här frågas: finnes det, allt detta oaktadt, någon slags rimlig likställighet i ekonomiskt afseende emellan dessa tvänne medborgare, den ene egande sin jord och, om sjukdom träffar honom, utan stort men i stånd att med måttlig extra bekostnad få densamma skött, den andre, *till staten dubbelt mot den förre betalande*, för hvilken hvarje dags brist på arbete eller icke arbetsförhet medförer jemnt lika så lång tids reduktion till hälften af det i och för sig nog knappt tillmätta dagliga brödet?

Svaret torde icke blifva tveksamt, äfven om man icke tager med i räkningen att den enes egande kapital på en mansålder visat sig stiga i

värde i mycket stark proportion, då deremot den andres arbetskraft med åren minskas och alldeles upphör. Ehuru de senare årens utkämpade strider om vårt beskattningsväsende torde kunna antagas hafva medfört en nu inträdd klarare uppfattning af verkliga förhållandet derutinnan, och oaktadt det faktum att alla Sveriges jordbruksfastigheter år 1877 icke kontribuerade i bevillningen med mera än 569,146 kronor, ej $\frac{1}{7}$ -del af det hela, så skall mitt och med mig liktänkandes sätt att betrakta saken otvifvelaktigt ännu mötas af den gensagan att jordegaren särskildt, genom de på jorden hvilande onera, skattar på flera sätt till staten, i någon mån äfven till kommunen. Jag vill tro att vid antagandet af nu gällande bevillningsstadga en sådan föreställning varit allmänt rådande, ty eljest skulle aldrig samma stadga blifvit antagen sådan den är och bibehållen ännu i dag med dess största fel. Säger man att jordegaren skattar genom de på jorden hvilande onera, så sammanblandar man, enligt min åsigt, alldeles sak och person. Det är ju i vårt land numera hvarken någon skyldighet eller privilegium att vara vare sig jordbrukare, industriidkare eller hvad som helst annat. Hvar och en är en fri man och kan sjelf välja sitt yrke. Lika litet skattar jordegaren personligen genom de på jorden hvilande onera, som köpmannen personligen genom den tull han fått betala på de utländska varor han i landet försäljer, eller som hvar och en industriidkare personligen genom de afgifter som staten har lagt särskildt på hans tillverkning. Med ett ord, är jordegandet för- enadt med särskilda onera, för den ena jordnaturen mera, för den andra mindre, så kan väl icke köparen af den ena eller andra jordegendomen med något skäl beklaga sig, vare sig öfver det onus som befinnes eller öfver skilnaden deri, ty det är otvifvelaktigt att när man köper jord tager man alltid i betraktande dess onera och lämpar priset derefter. Denna sanning, så ofta utan skäl emotsagd, kan icke en gång numera förringas af det påståendet att landets mindre jordegare utgöra någon klass för sig, som har större svårighet än andra medborgare att öfvergå från det yrke hvari de äro uppväxta. Samma afgiftsfria undervisning och samma vilkor vid utträdet i lifvet stå alla till buds, och alla det moderna samhällets institutioner känna med rätta ej mera någon klass utan endast medborgare. Tiden synes sålunda vara inne att uti bevillningsförordningen inrymma de bestämmelser som befinnas nödiga i och för undanrödjandet af de orättvisor, som af densammas nuvarande lydelse blifvit en följd, synnerligen derigenom att jordbruksidkandet hittills undantagits från det beskattningsbara arbetet. Att nu gällande bevillningsförordning i princi-

pen erkänner att inkomst af jordbruk också bör beskattas synes otvifvelaktigt af dess 6 § sista mom., der det heter: »arrendatorer af sådan staten tillhörig fast egendom, för hvilken bevillning enligt § 2 icke utgöres, erlægga bevillning för den inkomst de af dessa arrenden åtnjuta». Orsaken hvarför sådant icke hittills skett, annat än i dessa undantagsfall, torde vara att söka i den allmänna föreställningen att erläggandet för jordbruksfastighet af bevillning à tretio öre för 1,000 kronors taxeringsvärde skulle vara ett tillbörligt vederlag. Man glömmar dock dervid att egandet af jordbruksfastighet i och för sig är egandet af ett afkomstgifvande och säkert placeradt kapital, hvilket dessutom blifvit i bevillningsförordningen så gynnsamt behandladt att afkomsten deraf endast beräknas à 3 % årligen, då deremot af mer och mindre säkert placeradt rörligt kapital afkomsten ej gerna beräknas under 5 % och ytterligare att så kallad »annan fastighet», som oftast utgör endast sjelfva redskapet för utöfvandet af en näring och hvaraf afkomsten i sammanhag med sjelfva näringen beskattas, är ålagd bevillning efter 5 % af taxeringsvärdet. Denna skillnad, till jordbruksfastighetskapi-talets fördel, ökas än mera genom den omständigheten att jordbrukaren för allt sitt uti inventarier nedlagda kapital, kanske uppgående närmast till ungefär $\frac{1}{4}$ -del af jordegendomens taxeringsvärde, ej heller betalar någon bevillning.

Vid skärskådande af alla dessa missförhållanden till yrkesarbetets, den större industriens och det rörliga kapitalets skada och vantrefnad borde man kunna fordra en ifrån grunden gående omarbetning af vår bevillningslagstiftning och en deraf mera oberoende kommunalbeskattningslag. Då emellertid hvad som i den vägen redan blifvit försökt icke synes egnadt att hastigt kunna leda till något tillfredsställande praktiskt resultat, så torde åtskilliga partiela förändringar af det bestående vara högeligen önskvärda, om dermed undanrödjes de största olägenheterna af det närvarande.

Dessa anser jag för min del härröra deraf: *att icke inkomsten af jordbruk taxeras i likhet med inkomsten af annat arbete och att icke åsättandet af bevillningens belopp är, der det ske kan, bundet af något minimum som icke får underskridas.*

För alla större industriella verk, bolag och enskilde med mera omfattande verksamhet är ett sådant minimum lätt funnet, om taxeringsmännen blott så nära som möjligt göra sig reda för storleken af det egna kapital som i rörelsen användes och beräkna afkomsten derpå till 5 %, hvilken afkomst förutan ingen torde inlåta sig på affärer. Med ett sådant

minimum åsatt skulle åtminstone icke, såsom nu, kunna inträffa sådana oegentligheter som att ett kapitalstarkt till och med rikt bolag, eller en enskild, för ett år icke till staten och kommunen kan kännas skyldig skatta ens så mycket som en af sina daglönare.

För den stora mängden af jordbruksidkare, som skulle komma att taxeras, är sättandet af ett sådant minimum ännu mera af behovet påkalladt derigenom att deras verkliga lefnadskostnader och resultatet af deras årsverksamhet i högst få fall ens af dem sjelfva skulle kunna till siffran uppgifvas. Detta oakadt tror jag för min del, att en ganska god norm för jordbrukarens inkomst af arbetet står att finna uti taxeringsvärdet af den jord han odlar, och när man jemför den mindre jordbrukarens lefnadssätt med löntagarens, handverkarens och industriidkarens, så tror jag att man underskattar värdet af den förres, om man säger att nyttjandet af jordbruksfastighet till 10,000 kronors taxeringsvärde medförer en lefnadsställning fullt jemförlig med den som 800 kronors årlig lön kan gifva. När man besinnar hvilka fördelar en gård i förening med jordbruk erbjuder t. ex. med afseende särskildt på bostadsrum och bränsle m. m. och iakttager i hvad mån egaren af ett till det nämnda beloppet taxerad jordbruk är i tillfälle tillgodose sin familj i afseende på föda, beklädnad och uppfostran, så tviflar jag på att någon vill jäfva denna jemförelse utur jordbrukarens intresse betraktad.

Tvärtom är den mycket gynsam för alla mindre jordbrukare, men deremot bör erkännas att den, allt som taxeringsvärdet stiger, förlorar denna egenskap, sådant som för närvarande förhållandet är med de stora jordbruken i vårt land. Det torde emellertid icke vara lätt i detta afseendet uppgöra en graderad skala, och egaren af ett stort jordbruk träffas endast på bevillningen till staten af den möjligen särskildt för honom ofördelaktiga beräkningsgrunden, efter som proportionen af de kommunala skatterna alltid blir densamma som den nuvarande i de flesta mest af jordbruksidkare bestående kommunerna. Bestämmandet af en norm för minimum af bevillningen är, der det ske kan, alldeles oeftergifligt såväl för vinnandet af någorlunda likhet i beskattningen och densammes större oföränderlighet, som i och för aflägsnandet, så vidt möjligt, af den nuvarande, tänkbara frestelsen att uppgifva sina inkomster för lågt, hvilka uppgifter i och för sig också få skenet och smaken af en bikt, ovärdig och motbjudande för den frie mannen i ett fritt land och hvilka uppgifter ingripa uti den individens frihet, hvares tillgodoseende synes mig, mera än något annat, eftersträfvansvärdt.

På grund af det anförda får jag derföre framställa det förslag,

att Riksdagen måtte besluta att från och med år adertonhundraåttio hvarje idkare af jordbruk skall, i likhet med andra medborgare, påföras bevillning för inkomsten af sitt arbete, hvilken årsinkomst icke får taxeras lägre än till femtio kronor för hvarje ett tusen kronors taxeringsvärde af den jordbruksfastighet genom hvars brukande han utöfvar sitt yrke och att dervid hvarken befrielse från bevillning åtnjutes, om sålunda beräknade årsinkomsten icke uppgår till fyrahundra kronor eller trehundra kronors afkortning från årsinkomst under adertonhundra kronor eger rum.

att industriela verk, bolag och enskilde personer icke kunna taxeras för mindre än beräknade fem procents afkomst å det i deras rörelse veterligen använda egna kapital, hvori likväl icke inberäknas den del deraf som blifvit nedlagd i fastigheter för hvilka särskild bevillning utgöres.

att Riksdagen uti underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla om vidtagandet af de ändringar och tillägg i nu gällande bevillningsförordning som af dessa beslut varda en följd.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles vördsamt.

Stockholm den 22 Januari 1879.

G. F. Cavallin.